

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 736 din 26 OCTOMBRIE 2009

HOTĂRÂREA
din 27 ianuarie 2009
în Cauza Burghilea împotriva României
(Cererea nr. 26.985/03)

În Cauza Burghilea împotriva României, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), statuând în cadrul unei camere formate din: Josep Casadevall, președinte, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Ineta Ziemele, Luis López Guerra, judecători, și din Santiago Quesada, grefier de secție, după ce a deliberat în camera de consiliu la data de 6 ianuarie 2009, a adoptat următoarea hotărâre, pronunțată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 26.985/03) împotriva României, prin care un cetățean român, doamna Ilinca Burghilea (*reclamanta*), s-a adresat Curții la 21 iulie 2003 în virtutea art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta este reprezentată de domnul I. Florescu, avocat în București. Guvernul român (*Guvernul*) este reprezentat de agentul său, domnul R.-H. Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 2 aprilie 2007, președintele Secției a treia a hotărât să comunice cererea Guvernului. Conform art. 29 § 3 din Convenție, a hotărât de asemenea să fie examinate în același timp admisibilitatea și fondul cauzei.

Î N F A P T

I. Circumstanțele cauzei

4. Reclamanta s-a născut în anul 1952 și domiciliază în București.

A. Ocuparea terenului reclamantei pentru construirea unei hidrocentrale și absența acordului privind vânzarea terenului către autorități

5. Prin Decretul nr. 326/1985, Consiliul de Stat a autorizat construcția unei hidrocentrale, „Călimănești”, pe râul Siret.

6. În virtutea unei Hotărâri din 17 septembrie 1991 a comisiei județene Galați pentru aplicarea Legii fondului funciar nr. 18/1991 (comisia județeană și Legea nr. 18/1991), printr-o Hotărâre din 21 decembrie 1992, comisia locală Nicorești a reconstituit dreptul de proprietate al reclamantei asupra a 0,48 ha de teren și i-a eliberat o adeverință provizorie în acest sens, până la emiterea titlului de proprietate.

7. În urma studiilor realizate în 1993 și 1994, autoritățile au hotărât, pentru motive tehnice referitoare la costul de investiție, să modifice proiectul inițial și să ocupe o suprafață suplimentară de aproximativ 126 ha de teren aparținând satului Nicorești și unor persoane particulare, cu valoare estimată ca fiind relativ redusă. Prin urmare, în mai 1994 societatea publică H. (*societatea H.*) afișează un anunț la Primăria Nicorești (*primăria*) pentru a informa cetățenii acestui sat despre intenția de a cumpăra terenuri în cadrul proiectului hidrocentralei.

8. La 20 mai 1994, reclamanta a solicitat primăriei „să autorizeze vânzarea terenului de 0,48 ha“, adică să o pună în posesia acestui teren în perimetrul viitoarei hidrocentrale. În urma acestei cereri, primăria o pune în posesia terenului în perimetrul solicitat și la 30 august 1994 comisia județeană îi eliberează titlul de proprietate aferent.

9. Rezultă din dosar că, fiind în posesia listei persoanelor care fuseseră împroprietărite cu teren în perimetrul în cauză și care doreau să îl vândă, în iunie 1994 sau martie 1995 societatea H. a defrișat aceste terenuri și le-a inundat. Întemeindu-se pe acordul de principiu al proprietarilor, societatea H. nu a mai procedat la întocmirea declarației de utilitate publică, conform procedurii de expropriere prevăzute de Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, dar a avut în vedere achiziția terenurilor după terminarea interdicției de vânzare de 10 ani prevăzute de Legea nr. 18/1991 și plata între timp a unei chirii către proprietari.

10. În cursul anului 1995, reclamanta - care nu locuia în satul Nicorești - a aflat de la locuitorii din Nicorești că terenul său de 0,48 ha a fost defrișat și inundat în cursul lucrărilor realizate de societatea H. Printr-o scrisoare din 10 mai 1995, ea a informat societatea H. că își retrace oferta de vânzare privind terenul său. Prin urmare, în august și noiembrie 1996 și în martie 1998 a cerut societății H. să îi precizeze în ce temei a ocupat aceasta terenul și a solicitat încheierea unui contract de vânzare.

11. Prin scrisorile din 29 august și din 19 noiembrie 1996 societatea H. a informat-o pe reclamantă că în urma cererii sale din 20 mai 1994 a fost înscrisă pe lista persoanelor „dispușe să vândă“ terenurile necesare construirii hidrocentralei. De asemenea, societatea H. a precizat că vânzarea terenului se va încheia după exproprierea pentru cauză de utilitate publică a terenurilor avute în vedere de Legea nr. 33/1994, că dosarul de expropriere este în curs de constituire și se va stabili o chirie fixă, de către un expert, care va fi achitată sătenilor implicați, pe baza unui contract de închiriere, așa cum se indică în anunțul afișat la primărie, chirie pe care reclamanta o refuzase în cursul unei discuții telefonice. Prin scrisoarea din 9 martie 1998 societatea H. a indicat că, terenurile necesare neputând fi ocupate după 1989 în temeiul Decretului nr. 326/1985, solicitase acordul sătenilor pentru a proceda la inundare, urmând să încheie ulterior contracte de vânzare, „de îndată ce legea o va permite“. Ea a subliniat că în acest timp li s-a plătit locuitorilor o chirie negociată. La 20 iulie 1999, societatea H. a informat reclamanta cu privire la apropiata achiziție a terenurilor în cauză, motiv pentru care nu se va mai achita chirie pentru anul 1999, și a invitat-o să participe la negocierile referitoare la prețul de vânzare.

12. Rezultă din dosar că, la 29 septembrie 1999, 10 proprietari de terenuri inundate, printre care și reclamanta, s-au întâlnit cu reprezentanți ai societății H., dar negocierile privind prețul de vânzare a terenurilor au eșuat: conform procesului-verbal redactat de proprietari, aceștia ar fi cerut 12 dolari (USD) pe metru pătrat [sau echivalentul în lei (ROL)], iar societatea H. ar fi refuzat să plătească chiria pentru anul 1999 sau să negocieze clauzele contractului lor tip.

13. Pe de altă parte, prin „procesele-verbale de negociere“ din 6 august 1997, 2 iulie 1998 și 21 ianuarie 2000, semnate de societatea H. și de mai mulți proprietari de terenuri inundate, părțile au căzut de acord asupra chiriei anuale pentru aceste terenuri (1997-1999). La 21 ianuarie 2000, pentru un hectar de teren forestier chiria a fost stabilită la 2.800.000

ROL și prețul de vânzare la 17.000.000 ROL, pe baza unei note a unui expert tehnic. Rezultă din dosar că reclamanta nu a fost invitată personal să participe la aceste întruniri.

14. La 1 septembrie 2000, reclamanta a solicitat societății H. încheierea unui contract de închiriere. Deși printr-o scrisoare din 3 octombrie 2000 societatea H. și-a exprimat acordul pentru încheierea acestui contract, părțile nu au luat măsuri concrete în acest sens și nu au ajuns la semnarea unui contract.

B. Proceduri desfășurate de reclamantă împotriva societății H. 1. Plângeri penale împotriva directorilor societății H.

15. La 5 octombrie 1999, reclamanta a sesizat Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție cu o plângere penală împotriva lui N.E., directorul societății H., pentru tulburare de posesie, abuz în serviciu și ocupare de terenuri agricole, infracțiuni sancționate de art. 220 și 247 din Codul penal (CP) și de art. 108 din Legea nr. 18/1991. La 30 mai 2000 și 22 iulie 2002, Parchetul de pe lângă Tribunalul Tecuci a dispus neînceperea urmăririi penale în favoarea lui N.E. în ceea ce privește ultimele două infracțiuni, cu motivarea în special că N.E. nu era directorul societății la momentul faptelor. Pentru același motiv, printr-o sentință din 2 septembrie 2002, Judecătoria Tecuci l-a achitat pe N.E. cu privire la infracțiunea de tulburare de posesie. În conformitate cu art. 346 alin. 3 din Codul de procedură penală (CPP), instanța nu s-a pronunțat asupra cererii reclamantei, care s-a constituit parte civilă pentru chiria datorată de societatea H.

16. Printr-o Hotărâre definitivă din 15 noiembrie 2002, Tribunalul Galați, reținând că inundarea terenului a avut loc în martie 1995, a respins recursul formulat de reclamantă și a menținut Sentința din 2 septembrie 2002, anterior menționată. De asemenea, în urma unui scurt raționament obiter dicta referitor la posibilitatea reclamantei de a obține o despăgubire corespunzând prețului de vânzare și chiriilor, raționament pe care l-a calificat drept „strict teoretic”, tribunalul a apreciat că litigiul dintre părți era de natură civilă. Contestația în anulare formulată de reclamantă împotriva acestei hotărâri pe motivul ilegalității citației sale a fost respinsă, fără reexaminarea pe fond a dosarului, printr-o Hotărâre din 6 februarie 2003 a Tribunalului Galați.

2. Acțiunea în revendicare împotriva societății H.

17. La 26 februarie 2002, în temeiul art. 481 și 998-999 din Codul civil, reclamanta a sesizat judecătoria cu o acțiune în revendicare a terenului de 0,48 ha împotriva societății H. De asemenea, a solicitat ca societatea H. să fie obligată la eliberarea terenului acesteia de construcția pe care o ridicase ilegal, sub sancțiunea unor penalizări pentru fiecare zi de întârziere.

18. Printr-o Sentință din 9 octombrie 2002, judecătoria a respins acțiunea pe motiv că, terenul fiind deja inundat, reclamanta nu avea drept decât la despăgubiri. Raportându-se la fapte pertinente și la art. 481 citat, a considerat că hidrocentrala era un obiectiv de interes național, deci de utilitate publică conform acestui articol, și că absența plății prealabile de despăgubiri se explica prin oferta de vânzare care a fost făcută reclamantei.

19. În căile de recurs împotriva acestei sentințe, reclamanta a arătat că după 1989 nu se mai putea realiza nicio naționalizare în baza unei hotărâri administrative (Decretul nr. 326/1985) și, că, pentru ca scrisoarea sa din 20 mai 1994 să poată reprezenta o ofertă de vânzare valabilă, aceasta ar fi trebuit să indice prețul de vânzare. Societatea H. a solicitat tribunalelor desemnarea unui expert pentru stabilirea prețului de vânzare.

20. Printr-o Hotărâre definitivă din 7 octombrie 2003, Curtea de Apel Galați a respins recursul formulat de reclamantă. Ea a menținut sentința din 9 octombrie 2002 și a adăugat că vânzarea terenului nu s-a putut încheia din cauza lipsei unei legislații care să o autorizeze.

21. Din informațiile furnizate de societatea H. rezultă că majoritatea proprietarilor au încheiat contracte de vânzare privind terenurile ocupate de hidrocentrală. În 2007 rămăseseră aproximativ 22 de contracte de vânzare de semnat, printre care și cel privind terenul

reclamantei, majoritatea proprietarilor în cauză nesemnând contractele, având în vedere necesitatea declanșării unor proceduri de partaj succesoral, al căror cost ar fi depășit prețul de vânzare oferit de societatea H. În devizele din 2007, chiria anuală pentru un hectar de teren forestier se ridica la 1.320 RON și prețul de vânzare la 5.000 RON, adică aproximativ 400 euro (EUR) și, respectiv, 1.500 EUR.

II. Dreptul și practica interne pertinente

22. Legea nr. 33/1994 privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică (*Legea nr. 33/1994*), intrată în vigoare la 2 iunie 1994, a reiterat principiul stabilit de art. 41 alin. (3) din Constituția din 1991, care prevedea că exproprierea nu poate interveni decât pentru o cauză de utilitate publică, cu despăgubire prealabilă, pe baza unei hotărâri a instanțelor. Pe de altă parte, art. 4 din Legea nr. 33/1994 precizează că, dacă respectă condițiile de fond și de formă, părțile în cauză pot conveni modalitatea de transfer al dreptului de proprietate și al sumei despăgubirilor fără a urma procedura prevăzută de această lege; în plus, în caz de acord asupra primului punct, ele pot sesiza tribunalul doar pentru a stabili despăgubirile.

23. Într-o Sentință definitivă din 30 martie 2007, Tribunalul București a admis o acțiune în pretenții întemeiată pe Legea nr. 33/1994. Observând că autoritățile însărcinate cu construcția unei autostrăzi ocupaseră în fapt terenul reclamantei, fără a urma procedura de expropriere, fără a-i plăti o indemnizație și fără a obține în prealabil hotărârea definitivă impusă de lege, tribunalul a considerat că reclamanta avea dreptul, în temeiul art. 481 din Codul civil și al art. 4 din Legea nr. 33/1994, de a primi o indemnizație stabilită printr-un raport de expertiză.

24. Art. 480 și 481 din Codul civil prevăd că proprietatea este dreptul unui individ de a dispune și de a se bucura de un bun în mod exclusiv și absolut, în limitele stabilite de lege, și că orice lipsire de proprietate trebuie să urmărească un scop de utilitate publică și să fie însoțită de despăgubiri juste prealabile. Art. 998 și 999 din Codul civil indică temeiul acțiunilor în răspundere civilă delictuală, prevăzând obligația de reparare a prejudiciului cauzat altcuiva, chiar prin neglijență sau imprudență.

25. Dispozițiile relevante din Decretul nr. 167/1958 cu privire la prescripția extinctivă a acțiunilor în pretenții sunt descrise în Hotărârea *Weissman și alții împotriva României* (nr. 63.945/00, § 23, 24 mai 2006). În acest sens, în mai multe cauze, jurisdicțiile interne au considerat că termenul de prescripție de 3 ani este aplicabil în cazul acțiunilor în despăgubiri introduse de persoane ale căror bunuri au fost expropriate fără indemnizație în virtutea unor decrete de dinainte de decembrie 1989 (hotărâri definitive din 29 ianuarie, din 19, 23 și 25 februarie și din 17 octombrie 2003 ale Curții Supreme de Justiție). În Hotărârea din 19 februarie 2003, Curtea Supremă de Justiție a concluzionat că, având în vedere imposibilitatea recunoscută de părți de a restitui în natură terenul ce face obiectul litigiului, acțiunea mixtă în revendicare și în despăgubiri trebuia să fie calificată ca o acțiune în despăgubire și respinsă ca prescrisă. De asemenea, în Hotărârea din 23 februarie 2003, Curtea Supremă a reiterat că data de începere a termenului de prescripție este cea la care persoana interesată cunoștea existența prejudiciului și persoana responsabilă pentru acest prejudiciu, chiar dacă valoarea prejudiciului nu a fost determinată.

26. Art. 346 alin. 3 din CPP prevede că instanța penală nu poate acorda despăgubiri dacă achitarea s-a pronunțat pe motiv că faptele reproșate nu existau sau nu au fost comise de inculpat.

Î N D R E P T

I. Asupra pretensei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1

27. Reclamanta susține că a suferit o prejudiciere a dreptului la respectarea bunurilor sale, pe motiv că autoritățile au achiziționat ilegal terenul său, fără să fi existat un acord asupra condițiilor transferului de proprietate, în special asupra prețului. Ea invocă art. 1 din Protocolul nr. 1, formulat astfel:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau a amenzilor.”

28. Guvernul contestă această teză.

A. Asupra admisibilității

29. Guvernul invocă excepția de neputință a căilor de recurs interne de către reclamantă. Susține că aceasta ar fi trebuit să introducă o acțiune în despăgubiri împotriva autorităților pe baza art. 481 din Codul civil sau a art. 4 din Legea nr. 33/1994 referitor la ipoteza în care autoritățile nu au optat pentru declararea utilității publice, ci pentru transferul de proprietate pe cale amiabilă. În acest sens, se bazează în special pe o Sentință definitivă din 30 martie 2007 a Tribunalului București (paragraful 23 de mai sus). Guvernul consideră că acțiunea în revendicare a reclamantei nu putea duce la obținerea de despăgubiri și reclamanta avea sarcina de a determina constatarea că s-a realizat o expropriere și de a solicita o indemnizație.

30. Reclamanta susține că a sesizat autoritățile prin plângeri penale cu constituire de parte civilă, dându-le astfel ocazia de a examina și latura civilă a dosarului. Adaugă că societatea H. ar fi trebuit să urmeze procedura de expropriere, cu plata prealabilă de despăgubiri. De asemenea, susține că acțiunea în revendicare demarată nu a dus la niciun rezultat.

31. Curtea apreciază că excepția Guvernului este strâns legată de fondul cererii întemeiate pe art. 1 din Protocolul nr. 1, astfel că o va uni cu fondul (a se vedea, *mutatis mutandis*, *De Sciscio împotriva Italiei*, nr. 176/04 § 53, 20 aprilie 2006).

32. De asemenea, Curtea constată că această parte a cererii nu este în mod evident nefondată, în sensul art. 35 § 3 din Convenție. În plus, arată că nu există niciun motiv de inadmisibilitate. În consecință, declară cererea admisibilă.

B. Asupra fondului

33. Guvernul contestă că a existat o expropriere de fapt în speță. Acesta arată că a existat o promisiune de vânzare din partea reclamantei, care avea valoare de antecontract de vânzare între reclamantă și societatea H., și că societatea H. era dispusă să plătească o chirie până la încheierea vânzării, interzisă la vremea respectivă prin Legea nr. 18/1991. Conform Guvernului, o asemenea procedură, întemeiată pe încheierea de contracte de vânzare, are avantajul de a fi mai rapidă și de a plasa părțile pe poziții de egalitate. Presupunând chiar că s-a produs exproprierea de fapt, susține că aceasta urmărea un scop de utilitate publică și corespundea criteriului de proporționalitate, având în vedere faptul că societatea H. și-a prezentat constant intenția de a încheia vânzarea și de a plăti, ca și în cazul altor săteni, un preț bun pentru terenul în cauză.

34. Reclamanta combate afirmațiile Guvernului. Ea susține că, în conformitate cu Constituția din 1991, Decretul nr. 326/1985 nu putea să mai reprezinte o bază legală pentru exproprierea terenurilor în cauză, care, de altfel, în urma modificării proiectului inițial, se situau într-un perimetru diferit de cel prevăzut de decret. În plus, în opinia sa, cererea din 20 mai 1994 nu constituia o ofertă de vânzare valabilă, deoarece nu includea un element esențial, prețul de vânzare. Reclamanta consideră deci că nu a existat un acord între ea și autorități privind transferul dreptului de proprietate, închirierea terenului sau lucrările de realizat pe terenul său. În plus, subliniază că nu a fost invitată să participe la negocieri și că expertiza realizată de societatea H. pentru a stabili prețul de închiriere și de vânzare a terenurilor nu a fost contradictorie.

35. Curtea reiterează că, pentru a determina dacă a avut loc o privare de bunuri conform celei de-a doua teze din primul alineat al art. 1 din Protocolul nr. 1, trebuie nu numai să se examineze dacă s-a realizat depozitarea sau exproprierea formală, dar și să privească dincolo de aparențe și să analizeze realitatea situației litigioase. Întrucât Convenția vizează protejarea drepturilor „concrete și efective“, este important să se analizeze dacă această situație echivala cu o expropriere de fapt (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, Hotărârea din 23 septembrie 1982, seria A, nr. 52, § 63).

36. Curtea amintește în continuare că art. 1 din Protocolul nr. 1 presupune, mai întâi și cu precădere, ca o ingerință a autorității publice în exercițiul dreptului la respectarea bunurilor să fie legală: cea de-a doua teză a primului alineat din acest articol nu autorizează privarea de proprietate decât „în condițiile prevăzute de lege“ [*Iatridis împotriva Greciei* (MC) nr. 31.107/96, § 59, CEDO 1999-II]. De asemenea, principiul legalității implică existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile (*Hentrich împotriva Franței*, Hotărârea din 22 septembrie 1994, seria A, nr. 296-A, § 42). În plus, preeminența dreptului, unul dintre principiile fundamentale ale unei societăți democratice, este inerentă tuturor articolelor Convenției. Rezultă că necesitatea de a analiza dacă s-a păstrat un echilibru just între cerințele de interes general ale comunității și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale individului nu poate avea loc decât dacă se dovedește că ingerința litigioasă a respectat principiul legalității și nu era arbitrară (*Iatridis*, ibidem). Prin urmare, Curtea nu apreciază ca fiind oportun să își întemeieze raționamentul pe simpla constatare că nu a existat reparație în favoarea reclamantei (a se vedea, între altele, *Giacobbe și alții împotriva Italiei*, nr. 16.041/02, § 88, 15 decembrie 2005, și *Janes Carratu împotriva Italiei*, nr. 68.585/01, § 48, 3 august 2006).

37. În speță, Curtea observă mai întâi că reclamanta a pierdut dispoziția asupra terenului său începând cu momentul ocupării de către societatea H., în iunie 1994, sau cel târziu în martie 1995. Începând din acel moment, terenul a fost transformat în mod ireversibil, fiind defrișat și inundat în cadrul lucrărilor de construcție a unei hidrocentrale. În ceea ce privește argumentul Guvernului, conform căruia Declarația din 20 mai 1994 echivala cu un antecontract de vânzare a terenului între reclamantă și societatea H., Curtea remarcă faptul că nu era vorba decât de o declarație unilaterală adresată primăriei și retrasă ulterior și nimic nu contestă faptul că nu s-a încheiat niciun acord privind prețul de vânzare, element esențial pentru încheierea unui asemenea contract. Astfel, Curtea constată că nu a existat un transfer de proprietate amiabil în virtutea art. 4 din Legea nr. 33/1994, după cum susține Guvernul, niciun element al dosarului nesustînând teza conform căreia terenul în cauză a fost la un moment dat vândut efectiv sau cedat de reclamantă [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Fiore împotriva Italiei*, nr. 63.864/00, § 96, 13 octombrie 2005, și *Maselli împotriva Italiei* (nr. 2) nr. 61.211/00, § 37, 11 iulie 2006]. În plus, Curtea observă că nici Guvernul, nici reclamanta nu au invocat faptul că ocuparea terenului în cauză s-a făcut în virtutea Decretului nr. 326/1985, care nu mai putea reprezenta bază legală pentru ocuparea terenurilor după Constituția din 1991 (paragraful 11 de mai sus).

38. Pe de altă parte, Curtea observă că, din moment ce vânzarea terenului în cauză a fost interzisă de Legea nr. 18/1991 pentru durata de 10 ani și în momentul inundării acestui teren Legea nr. 33/1994 era în vigoare, autoritățile au preferat să nu urmeze această procedură transparentă și, fără excepție, judiciară, prevăzută specific în acest sens; acestea au preferat să se bazeze pe Declarația reclamantei din 20 mai 1994 pentru a ocupa în mod irevocabil terenul acesteia, fără a îi plăti în prealabil despăgubiri, și - tot fără acordul conform și prealabil al reclamantei - să ia terenul cu chirie până la momentul în care vânzarea bunului va fi autorizată de lege. În acest sens, trebuie notat că dintre scrisorile prin care societatea H. a informat tardiv reclamanta despre ocuparea și inundarea terenului prima se referea, într-o manieră cel puțin confuză, la închirierea terenului în așteptarea vânzării ce trebuia să aibă loc după

exproprierea, pretinsă a fi în curs, a terenului (paragraful 11 de mai sus). În plus, Curtea arată că autoritățile nu au informat-o pe reclamantă, care nu locuia în satul Nicorești, despre ședințele organizate de societatea H. pentru negocierea prețului de ocupare a terenurilor (închiriere) și despre prețul lor de vânzare. În orice caz, cu privire la faptele pertinente și la ocuparea prealabilă a terenului, Curtea nu poate accepta argumentul Guvernului conform căruia mecanismul juridic ales de autorități a fost mai rapid decât procedura de expropriere și a plasat părțile pe poziții de egalitate.

39. În temeiul acestor considerații, în absența unui act formal de expropriere, Curtea apreciază că situația reclamantei nu poate fi considerată „previzibilă” și corespunzătoare cerinței „principiului securității juridice”. Situația în cauză a permis autorităților să tragă foloase din ocuparea terenului în cauză, cu neglijarea regulilor ce guvernează exproprierea (Constituția din 1991 și, în special, Legea nr. 33/1994), fără a pune în prealabil o indemnizație la dispoziția reclamantei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *De Sciscio*, citată anterior, §§ 83-84, *Janes Carratu*, citată anterior, § 51, și *Ucci împotriva Italiei*, nr. 213/04, §§ 83-84, 22 iunie 2006).

40. În ceea ce privește argumentul Guvernului, conform căruia reclamanta ar fi putut să solicite în continuare tribunalelor interne reparația prejudiciului suferit, Curtea observă că acesta nu a prezentat exemple de jurisprudență fondate pe dreptul comun și că singura sentință definitivă prezentată (paragraful 23 de mai sus) s-a dat după aproximativ 12 ani de la data faptelor în cauză. În plus, trebuie avute în vedere, de asemenea, dispozițiile și practica interne în materie de prescripție (paragraful 25 de mai sus), care fac incertă modalitatea de soluționare a unei asemenea acțiuni introduse la mulți ani de la ocuparea terenului. În orice caz, având în vedere observațiile de mai sus privind lipsa de „previzibilitate” în care reclamanta sa aflat din vina autorităților, Curtea nu îi poate reproșa acesteia că nu a încercat, după o perioadă atât de îndelungată, să angajeze o procedură de despăgubire, așa cum nu estimează ca fiind oportun să își bazeze raționamentul pe constatarea absenței de reparație în favoarea reclamantei (a se vedea, între altele, *mutatis mutandis*, *Janes Carratu*, citată anterior, § 48, *De Sciscio*, citată anterior, § 72, și *Gautieri și alții împotriva Italiei*, nr. 68.610/01, § 50, 19 octombrie 2006).

41. Prin prisma celor de mai sus, Curtea apreciază că ingerința litigioasă nu era compatibilă cu principiul legalității și, prin urmare, a încălcat dreptul reclamantei la respectarea bunurilor sale. Această concluzie scutește Curtea de a mai cerceta dacă s-a menținut un just echilibru între cerințele de interes general ale comunității și imperativele de protecție a drepturilor individuale.

42. Prin urmare, Curtea respinge excepția neepuizării căilor de recurs interne și hotărăște că s-a produs o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

II. Asupra celorlalte încălcări invocate

43. Invocând art. 6 § 1 din Convenție, reclamanta se plânge în esență de rezultatul plângerilor penale pe care le-a formulat și, în observațiile din 25 martie 2008, de durata pe care o estimează ca fiind excesivă a procedurilor angajate în privința terenului în cauză.

44. Ținând cont de ansamblul elementelor care se află la dispoziția sa și în măsura în care este competentă pentru a analiza cererile formulate, Curtea nu distinge nicio aparență de încălcare a drepturilor și libertăților garantate de articolele Convenției.

Rezultă că această parte a cererii este în mod vădit nefondată și trebuie să fie respinsă în temeiul art. 35 paragrafele 3 și 4 din Convenție.

III. Asupra aplicării art. 41 din Convenție

45. În termenii art. 41 din Convenție, în cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare imperfectă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă

A. Prejudiciu

46. Având în vedere că terenul său nu îi mai poate fi restituit în natură, reclamanta solicită 190.724,70 EUR reprezentând valoarea - determinată de un expert - a prejudiciului material suferit prin privarea de dreptul de proprietate. Din raportul de expertiză în cauză rezultă că reclamanta l-a imputernicit pe expert să calculeze acest prejudiciu pe baza unei sume lunare de 0,10 USD/m²/lună pentru perioada 1993-2008 și terenul nu a fost considerat forestier, ci având o utilizare „hidroenergetică”. De asemenea, reclamanta solicită 1.000 EUR pe an pentru perioada cuprinsă între 1994 și 2008 cu titlu de daune morale.

47. Asupra cererii de despăgubire materială, Guvernul contestă metoda de calcul a reclamantei, mai ales absența oricărei justificări a valorii de 0,10 USD menționate. El susține că pentru a calcula pierderea de profit a reclamantei trebuie să se ia în calcul faptul că este vorba de un teren forestier, cu plop, neproductiv sau cu productivitate forestieră redusă. Acesta face trimitere la informațiile furnizate de regia națională a pădurilor, care prezintă 4 modalități de calcul al prejudiciului în cauză: prima, bazată pe prețul plătit celorlalți săteni; a doua, bazată pe obligațiile pecuniare legale ale autorităților în caz de scoatere temporară a terenului din fondul forestier (și din patrimoniul proprietarului); a treia, bazată pe obligațiile pecuniare legale ale autorităților în caz de scoatere definitivă a terenului din fondul forestier (și din patrimoniul proprietarului); și, în sfârșit, a patra, bazată pe contravaloarea terenului în cauză. Sumele menționate variază între o chirie anuală de 480.000 RON la cursul din 1998, în primul caz, 25.572 RON, sumă la care se adaugă chiria anuală de la 8.513 până la 12.579 RON, în al doilea caz, și 109.095 RON sau 149.335 RON, în funcție de productivitatea terenului, în al treilea caz.

În ceea ce privește daunele morale, Guvernul estimează că suma solicitată este excesivă și o eventuală constatare a încălcării ar reprezenta o reparație suficientă.

48. Curtea consideră că singura bază de luat în calcul pentru acordarea unei satisfacții echitabile constă în speță în constatarea încălcării art. 1 din Protocolul nr. 1, din cauza ocupării ireversibile a terenului în litigiu de către autorități, cu nerespectarea principiului legalității. Curtea ține cont în același timp de imposibilitatea autorităților de a restitui terenul reclamantei și de modalitățile de calculare a prejudiciului material prezentate de părți, pe care este convenabil să le examineze din ipoteza ocupării ireversibile a terenului. Bazându-se pe observațiile părților și hotărând echitabil, conform art. 41 din Convenție, Curtea atribuie reclamantei 40.000 EUR cu titlu de daune materiale.

49. În plus, Curtea estimează că reclamanta a suferit un prejudiciu moral, generat în special de incertitudinea juridică ce decurge din atingerea sus-menționată adusă dreptului la respectarea bunurilor, și că acest prejudiciu nu este suficient compensat prin constatarea încălcării. În aceste împrejurări, având în vedere toate elementele pe care le deține și hotărând echitabil, conform art. 41 din Convenție, Curtea acordă 2.000 EUR reclamantei cu titlu de prejudiciu moral.

B. Taxe și cheltuieli

50. Prezentând acte doveditoare pentru o parte din suma solicitată, reclamanta solicită 10.000 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată angajate în fața instanțelor interne (onorarii de avocat etc.) și în fața Curții (onorarii expert, cheltuieli de traducere și corespondență etc.)

51. Guvernul observă că reclamanta nu a furnizat acte doveditoare decât pentru aproximativ 3.151 EUR și majoritatea (în special onorarii de avocat și cheltuieli de traducere) nu sunt suficient de precise pentru a permite stabilirea unei legături de cauzalitate cu cheltuielile pertinente în speță. De asemenea, Guvernul apreciază că valoarea onorariilor de expert de aproximativ 2.762 EUR, deși justificată cu un document, este excesivă în raport cu obiectul expertizei.

52. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor și taxelor decât în măsura în care se determină realitatea, necesitatea și caracterul

rezonabil al cuantumului acestora. În speță, ținând cont de elementele pe care le deține și de criteriile sus-menționate, Curtea estimează ca fiind rezonabilă suma de 1.500 EUR, incluzând toate cheltuielile, pe care o acordă reclamantei.

C. Majorări de întârziere

53. Curtea hotărăște să aplice majorările de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară cererea admisibilă în ceea ce privește art. 1 din Protocolul nr. 1 și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1;

3. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să îi achite reclamantei în termen de 3 luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în virtutea art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care vor fi convertite în moneda statului pârât, la cursul de schimb de la data plății:

- (i) 40.000 EUR (patruzeci de mii euro) plus orice sumă care ar putea fi datorată drept impozit, cu titlu de prejudiciu material;
- (ii) 2.000 EUR (două mii euro) plus orice sumă care ar putea fi datorată drept impozit, cu titlu de prejudiciu moral;
- (iii) 1.500 EUR (o mie cinci sute euro) plus orice sumă care ar putea fi datorată drept impozit de către reclamantă, cu titlu de cheltuieli de judecată;

b) începând de la data expirării acestui termen și până la momentul plății, aceste sume se vor majora cu o dobândă simplă, a cărei rată este egală cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga 3 puncte procentuale;

4. respinge cererea de satisfacție echitabilă pentru rest.

Redactată în limba franceză, ulterior comunicată în scris la data de 27 ianuarie 2009, în temeiul art. 77 paragrafele 2 și 3 din Regulament.

Josep Casadevall,

președinte

Santiago Quesada,

grefier